

POLÓNYI ISTVÁN–TIMÁR JÁNOS

A népesség, a gazdasági aktivitás és a nemzetközi migráció távlatai Magyarországon, 1950–2050

A gazdasági aktivitás, illetve a foglalkoztatás előrejelzése arra a feltételezésre épült, hogy a népesség nemek és korcsoportok szerinti gazdasági aktivitásának tendenciái összefüggnek a gazdaság fejlettségével. Így a fejlettebb országok különböző csoportjainak nemzetközi tendenciái alapján előrejelzés készíthető a követő jellegű Magyarország népességének jövőbeli aktivitására. Az elmúlt fél évszázad tényadatai alapján készült függvények segítségével három variánsban becsültük a magyarországi gazdasági aktivitást a következő ötven évre. A cikk csak a közepes változatot mutatja be. A népesség számának prognosztizált csökkenése miatt 2020-tól folyamatosan emelkedő bevándorlási többlettel számoltunk. A férfiak gazdasági aktivitása 2050-re éppen csak elérné az EU-tagországok mai minimumát; a nőké valamivel e felett lenne. A foglalkoztatottak számának kisebb növekedése után létszámuk a század közepén nagyjából a jelenlegi szintre állna vissza. A szerzők végül felhívják a figyelmet a bevándorlási többlet, valamint a mennyiségileg túlméretezett felsőoktatás kényes problémái megoldásának gondos előkészítésére.

Journal of Economic Literature (JEL) kód: J210.

A népesség elmúlt félévszázad alatti gazdasági aktivitásának tendenciáit mutatjuk be a fejlett országokban, és ennek alapján becsüljük a magyarországi foglalkoztatottság feltételezhető jövőbeli alakulását, valamint az ebből adódó néhány fontosabb következtetést ismertetjük.¹ Ilyen hosszú távlatot átfogó időszak nagyvonalú áttekintése elsősorban azért szükséges, mert a következő évtizedekben Magyarországon nehezen átlátható, jelentős változások következnek be a népesség és a munkaerő-kínálat volumenében, nemek és életkor szerinti struktúrájában. Ez részben a népesség számának tartós csökkenésének, részben a nemzetközi munkaerő-vándorlásban várható változásoknak a következménye. A 21. század első felében fordulat következik be a nemzetközi munkaerő-vándorlás magyarországi hatásaiban, és a munkaerő-kínálatban meghatározó jelentősége lesz a munkaerő-vándorlás pozitív egyenlegének.

Mindezek következtében az elmúlt évszázad tendenciái nem adnak kellő eligazodást a jövőről; a várható új jelenségek és feladatok megismeréséhez és az erre történő gondos felkészüléshez.

¹ Ehhez felhasználjuk egy más irányú és nagyobb vizsgálat adatbázisait: *Hablicsek* [2001] és *Timár–Polónyi* [2002].

Fogalmak és módszerek

A munkaerő-kínálat a jövedelemszerző munkát, vagyis a munkavállalási hajlandósággal rendelkező, foglalkoztatást igénylő népességet jelenti, amit a statisztika a gazdasági aktivitás kategóriájával mér.² A munkaerő-kínálat prognózisa az életkor és nemek szerinti gazdasági aktivitási ráták előrebecslésével történik – a népszámlálások, a munkaerő-felmérések, valamint nemzetközi összehasonlító elemzések alapján.

A gazdasági aktivitás, illetve a foglalkoztatás előrejelzését arra a feltételezésre építjük, hogy a népesség, illetve annak nemek és korcsoportok szerinti gazdasági aktivitásának tendenciái szoros összefüggésben állnak a gazdaság fejlettségével. Így az aktivitás és ennek keretében a foglalkoztatás és az egy főre jutó (vásárlóerő-paritáson mért – ppp) GDP közötti kapcsolat múltbeli nemzetközi tendenciái alapján előrejelzés készíthető a gazdasági fejlődésben követő jellegű országok, így Magyarország népességének jövőbeli gazdasági aktivitására.³ A gazdasági aktivitás tendenciáit a fejlett országok különböző országcsoportjai⁴ népességének gazdasági aktivitása 1950 és 1998 közötti adatai alapján elemeztük. Az elemzés tehát a foglalkoztatási jellemzők és a gazdasági fejlettség – s nem a történelmi idő – közötti összefüggést vizsgálta. Ezért az összefüggések ábrázolásában az évszámok csak „kísérő adatként” jelennek meg.

A gazdasági aktivitás nemzetközi tendenciái

A 20. század második felében a fejlett országokat tömörítő OECD-országok népességének gazdasági aktivitása mérsékelten nőtt, és az ezredfordulóra átlagosan megközelítette az 50 százalékot.

Ezt a tendenciát nemek szerint és három nagy korcsoportra vizsgáltuk. Ezek a 15–24 éves fiatalok, akiknek nagy és növekvő része még tanul, a 25–54 éves, felnőtt lakosság, amely a munkaerő-kínálat legfőbb forrása, és az 55 éven felüli, a munkaerőpiacról fokozatosan kivonuló férfiak és nők.

A gazdaságilag fejlett országok aktív korú, 15–64 éves népességének gazdasági aktivitása nemenként (*1. ábra*) azt a jól ismert tendenciát mutatja, hogy a férfiak gazdasági aktivitása a gazdasági fejlődéssel kissé csökkent (az 1950. évi 93 százalékról 1998-ig 80 százalékra), a nők pedig jelentősen emelkedett (37 százalékról 60 százalékra).

A 20. században a nők társadalmi-gazdasági szerepe radikálisan átalakult, gazdasági szerepvállalásuk az egész népesség aktivitását meghatározó tényezővé vált (*2. ábra*).

A 25–54 éves nők aktivitása dinamikusan emelkedett; viszont a 15–24 éves fiatalok aktivitása az oktatás, szakképzés kiterjedése miatt, az 55 éves és idősebb nőké pedig főleg a munkavállalás fokozatos megszűnése és az ezzel függő nyugdíjazás miatt csökken.

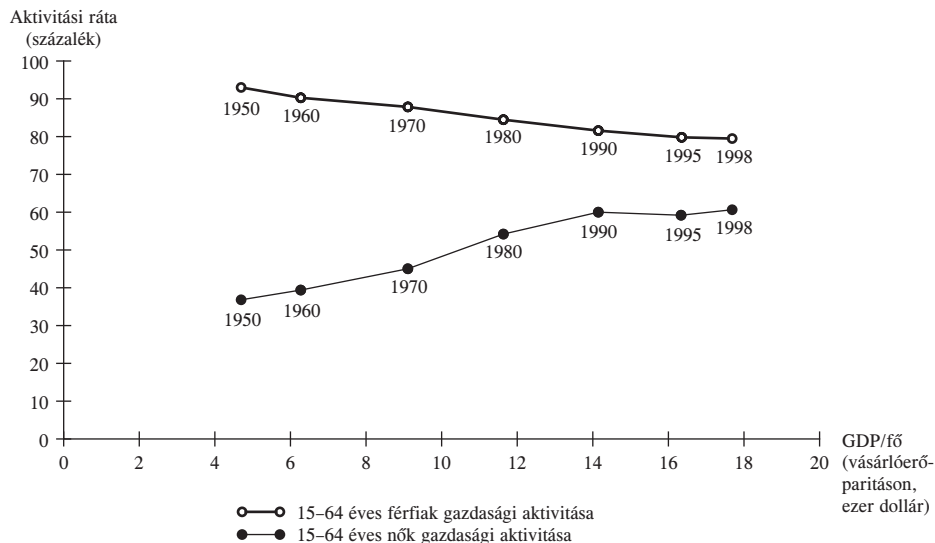
² Ennek megfelelően a gazdaságilag aktív népesség magában foglalja a bérből élő munkásokat és alkalmazottakat, az önállókat, a segítő családtagokat, valamint a munkát aktívan kereső, de nem találó munkanélkülieket.

³ Az ilyen típusú elemzések legismertebb hazai képviselője Révész András volt. Lásd például Révész [1998].

⁴ A vizsgált országcsoportok a következők voltak: Észak-Európa (Dánia, Norvégia, Svédország, Finnország), Közép-Nyugat-Európa (Ausztria, Németország, Svájc), Nyugat-Európa (Egyesült Királyság, Franciaország, Belgium, Hollandia), Dél-Európa és Írország (Spanyolország, Portugália, Olaszország, Görögország, Írország), Közép-Kelet-Európa (Csehország, Lengyelország, Magyarország); az OECD összes tagországa, az Európai Unió 15 tagországa, a „hetek” (Egyesült Államok, Japán, Franciaország, Németország, Olaszország, Egyesült Királyság, Kanada). A jelen írásban ebből csak néhány országcsoport jellemzőit mutatjuk be.

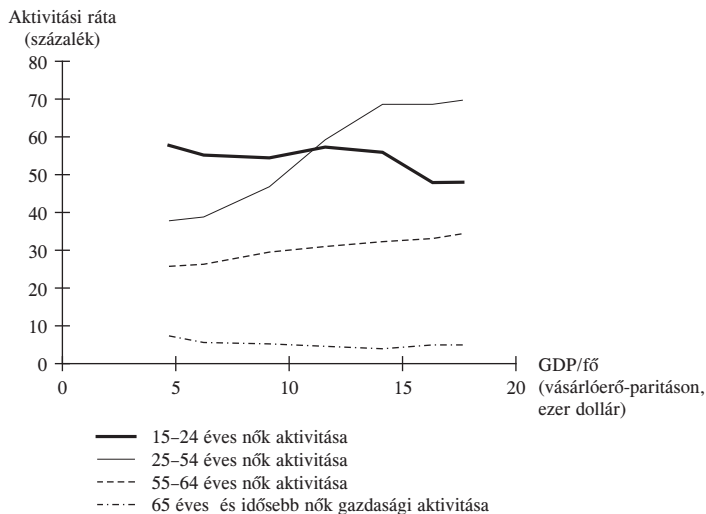
1. ábra

A 15–64 éves férfiak és nők gazdasági aktivitása az OECD-országokban, 1950–1998

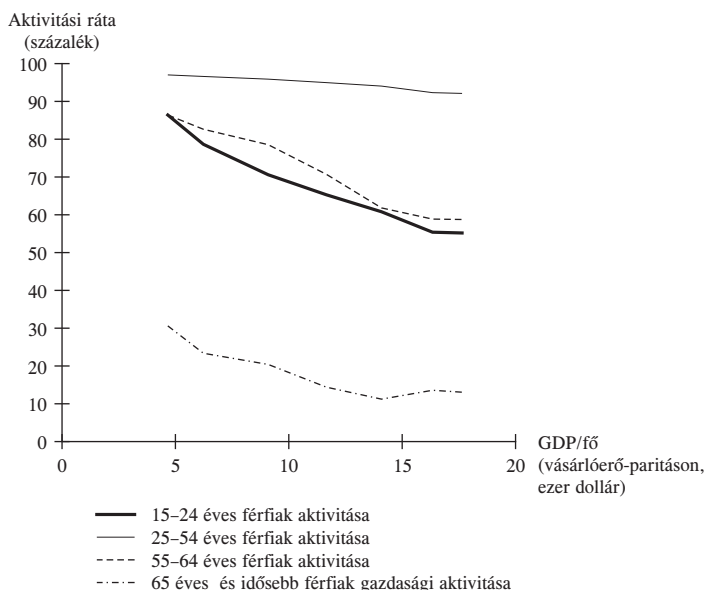
2. ábra

A különböző női korcsoportok gazdasági aktivitásának alakulása az OECD-országokban, 1950–1998

3. ábra

A férfiak gazdasági aktivitása az OECD-országokban, 1950–1998

A férfiak aktivitásának tendenciái némileg eltérőek (3. ábra).

A „derékhad”, a 25–54 éves korú férfiak gazdasági aktivitása a vizsgált ötven év alatt mérsékelten, mintegy 5 százalékponttal, a fiatal és az idősebb korcsoportoké pedig nagymértékben csökkent. A rokkantsági és egyéb nyugdíjazás és szociális ellátás miatt, a „kereső inaktivitás” kiszélesedett.

Eltérések az országcsoportok között

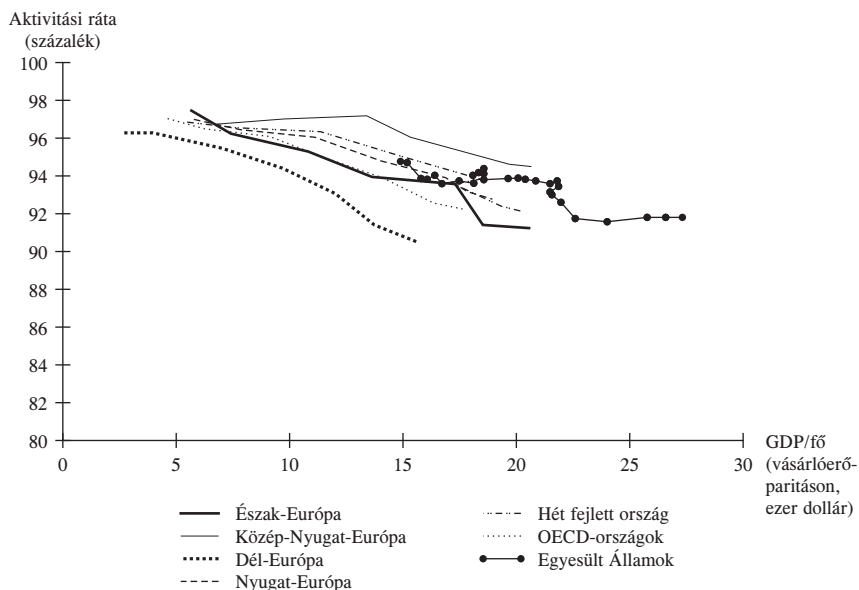
A gazdasági aktivitás alakulása országcsoportonként azonos tendenciájú, de kismértékben eltérő ütemű (4. ábra).

A 25–54 éves férfiak gazdasági aktivitása a közép-nyugat-európai országcsoportban kissé (az 1950-es 97 százalékról a századfordulóra 94,5 százalékra), a dél-európai országokban jobban csökkent (96 százalékról 91 százalékra). A nők esetében az aktivitás az észak-európai országcsoportban nőtt a legjobban és a legmagasabb szintre (az 1950. évi 39 százalékról 1998-ra 84 százalékra). A dél-európai országokban 22 százalékról csak 66 százalékra emelkedett a 25–54 éves nők gazdasági aktivitása.

Mindkét nem esetében s majd mindegyik korcsoportban az észak-európai országokban a legmagasabb, a dél-európai országokban a legalacsonyabb a gazdasági aktivitás. Ebben – a gazdasági-társadalmi fejlettség nagyobb különbségei mellett – valószínűleg az is szerepet játszott, hogy dél-európai országokban nagyobb a mezőgazdaság, az idegenforgalom, illetve az önfoglalkoztatás hányada, amely szektorokban a feketefoglalkoztatás aránya az átlagosnál jóval kiterjedtebb.

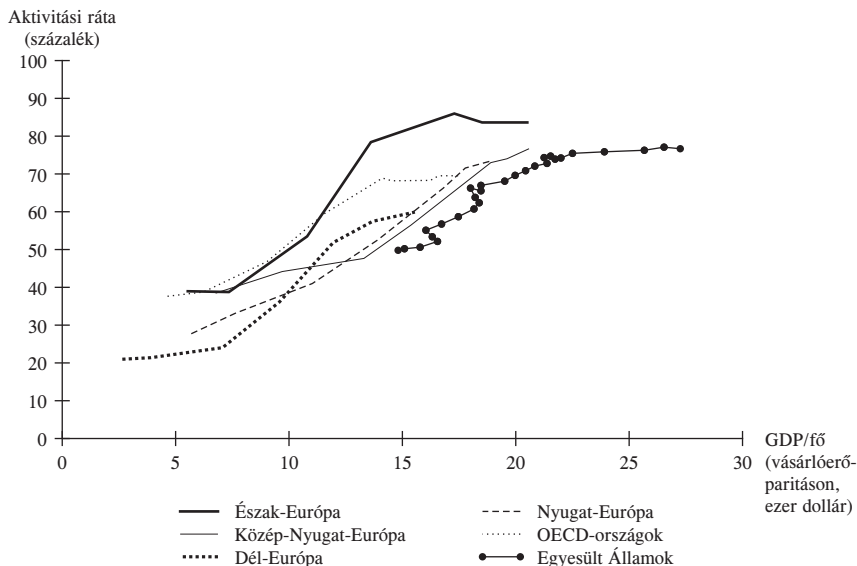
4. ábra

A 25–54 éves férfiak gazdasági aktivitásának alakulása a különböző országcsoportokban, 1950–1998

5. ábra

A 25–54 éves nők gazdasági aktivitásának alakulása a különböző országcsoportok esetében, 1950–1998

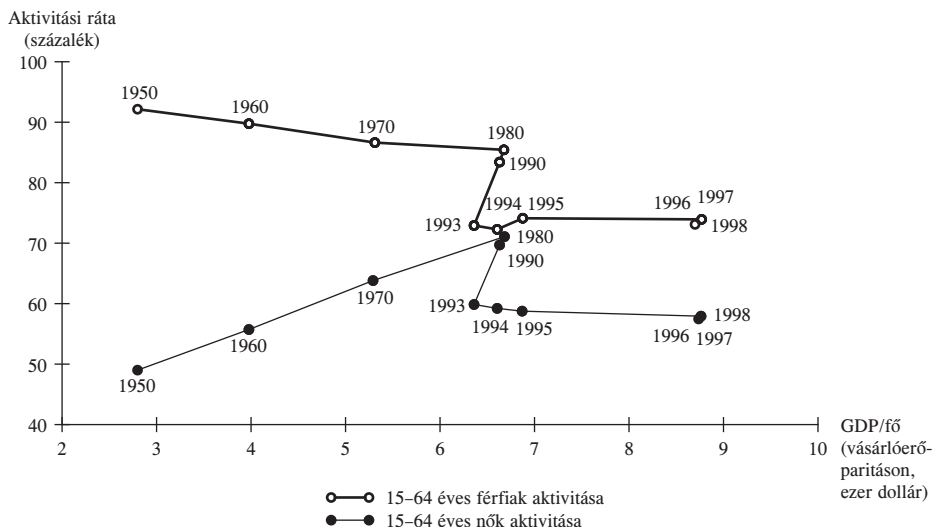

A posztoszocialista országok

A posztoszocialista országok⁵ népességének gazdasági aktivitását a társadalmi, gazdasági rendszerváltozás alapvetően módosította (6. ábra).

6. ábra

A 15–64 éves férfiak és nők gazdasági aktivitása posztoszocialista országokban, 1950–1998

A vizsgált posztoszocialista országokban a társadalmi, gazdasági rendszerváltozást megelőzően a férfiak gazdasági aktivitása a fejlett tőkés országokénál magasabb volt, s enyhén csökkenő tendenciát mutatott, a nőké jóval magasabb volt, és még mindig emelkedett kissé. A rendszerváltozást követően mind a nők, mind a férfiak gazdasági aktivitása radikálisan lecsökkent, s az azóta eltelt évtizedben alig emelkedett.

A volt szocialista országok magas aktivitásának fő oka az erőforrás-korlátos gazdaság túlhajtott munkaerőigénye (Kornai), ami a rendszerváltást követő néhány év alatt jóval a fejlett piacgazdaságok szintje alá zuhant.

A gazdasági aktivitás alakulása Magyarországon

Magyarországon a férfiak aktivitási rátája 1997-ben csökkent a minimumra – 66 százalék körüli –, és 2000-ig alig 68 százalékra emelkedett. A női aktivitása 1950 és 1990 között 35 százalékról 66 százalékra nőtt, 1997-ig 50 százalék alá esett, majd 2000-re mindössze 53 százalékra emelkedett (1. táblázat, 7. ábra).

A rendszerváltozást követő aktivitáscsökkenés fő oka az állami nagyipar és nagyüzemi mezőgazdaság felmorzsolódása és az ebből következő mély gazdasági válság. Ennek következményeként feltehetően nőtt a munkaerő „szürke- és fekete-” foglalkoztatása, a

⁵ Itt három ország – Csehország, Lengyelország és Magyarország – adatait elemeztük, de a tendencia a többi országban is hasonló volt.

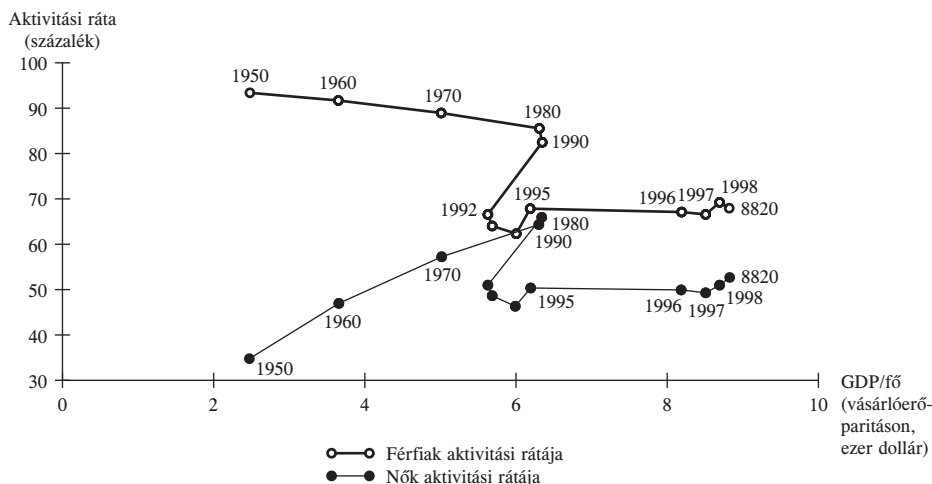
1. táblázat

A magyar gazdasági fejlődés és aktivitás változása, 1950–2000

Magyarország	1950	1960	1970	1980	1990	1995	2000
Egy főre jutó GDP (pppdollár/fő)	2480	3649	5028	6307	6348	6200	8820
15–64 éves férfiak gazdasági aktivitása (százalék)	93,6	91,68	88,9	85,5	82,4	67,9	68,0
15–64 éves nők gazdasági aktivitása (százalék)	34,8	46,9	57,2	64,2	66,0	50,3	52,7

7. ábra

A 15–64 éves férfiak és nők gazdasági aktivitásának alakulása Magyarországon, 1950–2000

foglalkoztatottak jelentős tömegei viszont a nyugdíjas vagy háztartásbeli inaktivitásba léptek. A reaktiválás még az időközben felgyorsuló gazdasági növekedés időszakában is csekély volt.

A hazai gazdasági aktivitás előrebecslése

Az előrebecslés, mint már említettük, arra a feltételezésre épült, hogy az egyes országok adott férfi vagy női korcsoportjának gazdasági aktivitása és az országok egy főre jutó vásárlóerő-paritáson mért GDP-jével jellemzett gazdasági fejlettsége között összefüggés áll fenn. Erre az összefüggésre becslőfüggvényt illesztettünk. Becslőfüggvényként – a GDP és a népesség, illetve annak nemek és korcsoportok szerinti gazdasági csoportjai közötti – lineáris, logaritmikus, hatvány és exponenciális összefüggéseket vizsgáltunk. A függvények illesztése során alapvetően két követelményt tartottunk szem előtt:

1. a függvény a foglalkoztatás szempontjából értelmezhető értékeket adjon a becslés időtávján,

2. az illesztés R^2 értéke lehetőleg haladja meg a 0,5-öt (az illesztett, s a fenti követelménynek megfelelő függvények közül a legmagasabb R^2 értékkel bírót választottuk).

A függvények számításait Maddison közismert munkájára (Maddison [1995]), vala-

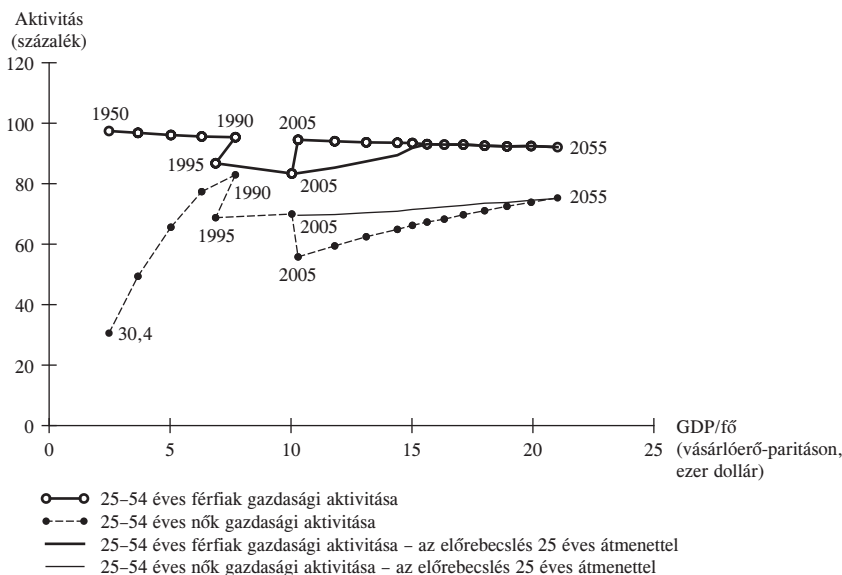
mint az ezt kiegészítő OECD-adatokra építettük. Az ily módon kiválasztott függvényt a várható hazai gazdasági fejlődésre⁶ alkalmazva, rajzoltuk fel a foglalkoztatás várható hazai alakulását.

A foglalkoztatásra három variánst dolgoztunk ki: 1. a valószínűsíthető legalacsonyabb, 2. a valószínűsíthető legmagasabb, s 3. valószínűsíthető közepes változat. Ebben az írásban csak a közepes változatnak a két nem „derékhadára” vonatkozó ábráit mutatjuk be.

A munkaerő-kínálatot meghatározó 25–54 éves férfiak és nők gazdasági aktivitásának 1950 és 2050 közötti feltételezett változását jelző 8. ábra jól mutatja az előrebecslés eredményeinek a hazai foglalkoztatási helyzet sajátosságaiból adódó ellentmondásosságát.

8. ábra

A 25–54 éves magyar férfiak és nők gazdasági aktivitásának előrebecslése,* 1950–2055

* Itt az előreszámítás a következő függvényekkel történt: női aktivitás = $27,722 \times \ln(\text{GDP}) - 200,62$; férfi aktivitás = $134,8 \times \text{GDP}^{-0,0382}$.

A 25–54 éves férfiak foglalkoztatottsága – a nemzetközi tendenciák szerinti függvény alapján – közel 10 százalékponttal alacsonyabb a hazaihoz hasonló fejlettségű országokénál. Ugyanakkor a 25–54 éves magyar nők gazdasági aktivitása mintegy 15 százalékponttal volt magasabb 2000-ben, mint a hasonló gazdasági fejlettségű piacgazdaságokban.

A hazai foglalkoztatási tendenciák feltételezéseink szerint, inkább hosszabb, mint rövidebb idő alatt, belesimulnak a fejlett országokat jellemző trendekbe. Ezt mutatja a 8. ábra. Ennek az átmenetnek a megbecslése azonban különösen sok szubjektív elemet tartalmaz.⁷

A 21. század első felében a népesség számának már korábban megkezdődött csökke-

⁶ A hazai GDP meghatározásában előrejelzésében részint Hetényi István munkájára (Hetényi [2002]), részint a PM 2000-ben készített előrejelzése alapján végzett számításainkra támaszkodtunk.

⁷ A 8. ábrán a férfiak esetében 25 éves, a nőkben 50 éves átmenettel történt a számítás. Azaz: a 2000-re becsült és a tényadatok közötti különbséget 25, illetve 50 év alatt egyenletesen elosztva adtuk hozzá (a férfiaknál) a becsült értékhez, illetve vontuk le (a nőknél) a becsült értékekből.

nése – elsősorban a születések száma nemzetközileg általános és tartós visszaesésének a következményeként – folytatódik. Ez a következő évtized végétől már a munkaerőforrás gerincét jelentő 25–54 éves népesség számát is számottevően csökkentené. Ennek ellensúlyozásához, figyelembe véve a bevándorló népesség és a munkát vállaló munkaképes népesség közötti eltérést, a most következő fél évszázad alatt évente mintegy évi húsz-ezer fő pozitív nettó migrációs egyenlegre van szükség.⁸

Ennek eléréséhez már a közeljövőben olyan átgondolt nemzetközi vándorlási stratégiát kell kidolgozni, amely képes a múltbeli vándorlási tendenciák irányát megfordítani; tartósan és a várható keresletnek megfelelő minőségben, jelentős munkaerőtöbbletet biztosítani a hazai munkaerő csökkenésének a pótlására.

A bevándorlási többletet feltételezve, a gazdaságilag aktív népesség aránya a következő évtized végéig mintegy 6-7 százalékponttal, létszámban kb. 600 ezer fővel emelkedne.

A 2. táblázat összefoglalóan mutatja be a hazai foglalkoztatottság lassú, 15-20 év alatt várható közeledését a fejlettebb országok mai aktivitási szintjéhez és a további fejlődését kísérő csökkenő foglalkoztatottságot a század közepéig.

2. táblázat

A 15 éves és idősebb népesség foglalkoztatottságának változása 2000 és 2055 között
Magyarországon (százalék)

Év	15 éves és idősebb népesség foglalkoztatottsága		
	férfi	nő	férfi és nő együtt
2000	53,7	38,9	45,9
2005	58,2	40,6	48,9
2010	60,9	41,2	50,5
2015	63,7	42,1	52,3
2020	64,7	43,0	53,3
2025	63,5	43,1	52,8
2030	61,7	42,5	51,6
2035	59,3	41,3	49,9
2040	57,1	40,6	48,5
2045	54,5	39,6	46,8
2050	52,6	38,9	45,5
2055	50,9	38,5	44,5

Ha a prognosztizált aktivitást egybevetjük az EU-országok jelenlegi átlagos aktivitási rátáival, valamint a tagországok közül a legmagasabb és a legalacsonyabb aktivitású országokkal, akkor látható, hogy a magyar férfiak aktivitása éppen csak elérné az EU-tagországok mai minimumát; a nők pedig valamivel meghaladná az EU-minimumot (3. táblázat). Ennek megfelelően a magyarországi 15 éves és idősebb lakosság foglalkoztatásának várható szintje az EU-minimumot szerény mértékben meghaladná.

⁸ Ez azt jelentené, hogy az elmúlt évtized átlagosan mintegy 14-15 ezer fős nettó bevándorlási többletét egy-két évtized távlatában növelni kellene. Ez a feltételezés természetesen rendkívül távol áll attól a korábbi, ismert politikusi vélekedéstől, amely már a „közeli években” és „ötmillió magyar” számára képzelt el munkalehetőséget. Nem is érintve itt azt a kérdést, hogy alapos és szakszerű elemzést kívánna az is, mely országokból számíthatunk a szükséges munkaerő-utánpótlásra.

3. táblázat

Az EU-országok foglalkoztatási rátái 1997-ben (százalék)

Férfiak			Nők			A férfiak és nők együtt		
EU- átlag	maxi- mum (Dánia)	minimum (Spanyol- ország)	EU- átlag	maxi- mum (Dánia)	minimum (Spanyol- ország)	EU- átlag	maxi- mum (Dánia)	minimum (Spanyol- ország)
70,5	83,9	63,5	50,5	71,5	33,9	60,5	77,5	48,6

A gazdasági aktivitás közepes variánsa alapján, feltételezve, hogy a munkanélküliség összetétele jelentősen módosulna, de aránya a jelenlegi mérsékelt szinten maradna, a foglalkoztatottak száma a most kezdődő fél évszázad alatt, korcsoportok szerint és összesen a 4. táblázatban és 9. ábrán látható módon alakulna.

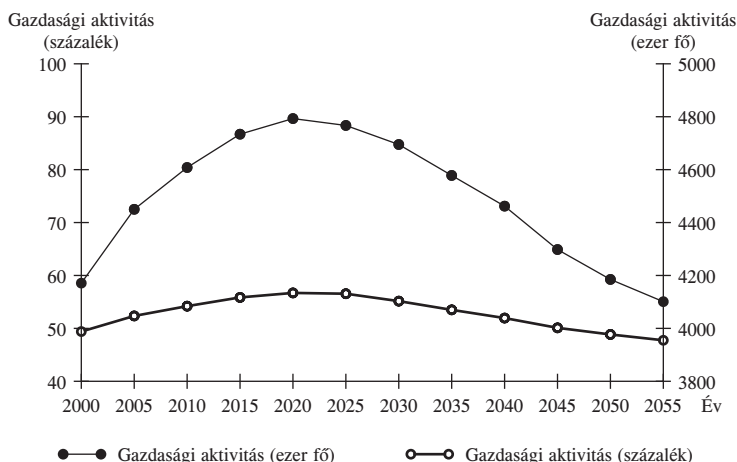
4. táblázat

A foglalkoztatottak számának változása 2000 és 2050 között (ezer fő)

Év	15–24 éves		25–54 éves		55–64 éves		65 éves és idősebb		Összes		Összes foglalkoztatott
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	
2000	291	217	1661	1431	165	81	22	18	2137	1747	3884
2005	278	216	1768	1475	233	114	49	26	2328	1832	4159
2010	287	237	1772	1436	318	160	74	33	2452	1866	4317
2020	261	244	1860	1431	365	205	104	43	2590	1923	4513
2030	248	284	1772	1357	385	220	96	43	2500	1904	4404
2040	223	274	1635	1267	411	244	82	41	2350	1825	4175
2050	185	238	1585	1243	344	216	62	37	2176	1733	3910

9. ábra

A népesség előreszámított gazdasági aktivitása Magyarországon 2055-ig

Következtetések

A foglalkoztatottság hosszú távú előrebecsléséből levonható legfontosabb következtetéseink a következők.

1. A foglalkoztatottak száma a következő negyedszázad folyamán csak lassan és kismértékben emelkedik. Ezt követően a foglalkoztatottak állományának csökkenése várható, és a század közepén nagyjából a jelenlegi szintre áll vissza.

2. Ez a változás is feltételezi, hogy a nemzetközi migráció korábbi korszakokra jellemző negatív iránya pozitívrá fordul, és évente, folyamatosan mintegy húszezerrel növekedne a vándorlási egyenleg. Ez azt a kényes kérdést veti fel, hogy a bevándorlási többlet fő forrásából – a szomszédos országok magyar népességéből – vagy más forrásból célszerű és lehetséges a hiányzó munkaerőt pótolni.

3. A bemutatott adatok megerősítik a legutóbbi könyvünk (*Polónyi–Timár* [2001]) egyik fontos következtetését, amely a demográfiai és foglalkoztatási adatok alapján is rávilágított a felsőoktatás túlzott mennyiségi fejlesztését egyoldalúan előtérbe helyező oktatáspolitikára abszurdítására.

*

Ez az előrebecslés nemcsak a nagy időtáv, hanem a poszt szocialista országok rendszerváltozásának még jó ideig tartó rendkívüli hatásai miatt is különösen bizonytalan. A prognózis módszereivel kapcsolatban is számos ellenvetés és fenntartás lehetséges, kezdve a gazdasági fejlődés vagy a népesedési jellemzők előre jelezhetőségétől a foglalkoztatás előrebecslésének módszeréig.

A foglalkoztatás abszolút száma azonban mindenekelőtt a népesség függvénye, amelynek mozgástartományai korlátozottabbak, mint a gazdasági fejlődésé, illetve a foglalkoztatásé, és így a munkaerő-prognózis alapjául szolgáló népesség-előrebecslés is megbízhatóbb. Ezért a munkaerő-prognózis lehetséges nagyobb hibahatárai ellenére – megítélésünk szerint – a hosszú távlatra szóló előrebecslésünk jól betöltheti a szükséges tájékoztatás feladatát néhány igen fontos stratégiai döntés gondos előkészítésében és a döntéshozatalban.

Hivatkozások

HABLICSEK LÁSZLÓ [2001]: A népesség előreszámítása életkor és családi állapot szerint, 1995-2055. Előzetes számítások a 2002. évi népszámlálás részleges adatai alapján. Kézirat, Budapest.

HETÉNYI ISTVÁN [2002]: A GDP és a tb-nyugdíjak járulékalapjának prognózisa 2015-ig. Kézirat, Budapest.

ILO [1986]: Economically active population Estimates and projections 1950-2025. International Labour Office, Genf.

MADDISON, A. [1995]: Monitoring the World Economy 1820-1992. Development Centre of the Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD, Párizs.

Nemzetközi Statisztikai Zsebkönyvek. KSH.

OECD [1990]: Labour Force Statistics 1968-1988. OECD, Párizs.

OECD [2000]: Labour Force Statistics 1978-1998, 1999. OECD, Párizs.

PPPs for GDP – Historical series – site <http://www.oecd.org/std/ppp/pps.htm>, illetve <http://www.oecd.org/pdf/M00009000/M00009294.pdf>

POLÓNYI ISTVÁN–TIMÁR JÁNOS [2001]: Tudásgyár vagy papírgyár. Új Mandátum, Budapest.

- RÉVÉSZ ANDRÁS [1998]: Munkaerő-struktúrák és változásai a 20. század második felében. Elemzés és előrebecslés grafikus eljárással. Kézirat, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest.
- TIMÁR JÁNOS [1996]: Munkaerő-kereslet és kínálat, 1995–2010. Megjelent: Munkaerő-kereslet és -kínálat, 1995–2010, I. kötet. Munkaügyi Minisztérium–Világbank Emberi Erőforrás Fejlesztési Program, Budapest.
- TIMÁR JÁNOS–POLÓNYI ISTVÁN [2002]: A foglalkoztatás prognózisa 2055-ig. Kézirat, Aktív Társadalmi Alapítvány, május, Budapest.